J. J.

THESES MEDICÆ,

DE

ABUSU MEDICAMENTORUM MERCURIALIUM,

Quas

Præſide Archiatro Summo,

Authoritate & Conſenſu Gratioſæ Facultatis Medicæ,

In Alma Argentinenſium Univerſitate,

PRO LICENTIA

Summos in arte Medica honores & Privilegia Doctoralia rite capeſſendi.

SOLENNI Eruditorum Examini ſubmittit.

JOH. ZACH. THILEMANNUS,
Haſſo Darmſtattinus.

ad diem 19. Junii Anno M DCC XV.

Horis locoq; ſolitis.

ARGENTORATI, Literis DANIELIS MAAGII.

VIRO

Nobiliſſimo, Excellentiſſimo Experientiſſimoque

DN. MARTINO TACKIO,

Reipublicæ WORMATIENSIS Phyſico Seniori meritiſſimo, diverſorum PRINCIPUM ac COMITUM ARCHIATRO feliciſſimo,

Patrono Fautori ac Cognato ſuo honoratiſſimo

Theſes haſce Inaugurales

ſacras eſſe cupit

AUTHOR.

B. L.

QUo promiſsis meis ſtarem, præcedentis ſcilicet Diſſertationis, me uſui Medicamentorum Mercurialium ſubjuncturum eſſe quasdam Theſes de abuſu Medicamentorum Mercurialium, paucis his Theſibus, quantum vires & anguſtia paginarum permiſere, id præſtare volui, quo hac ratione heroicis his Medicamentis cautius mercari diſcamus. Quapropter DEum ſupplici prece veneror ut conatibus meis gratia ſua adeſſe, eosque ad ſui nominis gloriam, proximique ſalutem dirigere velit.

THES. I.

HAbent hanc in ſe quævis generoſa medicamenta proprietatem, etſi efficaciſſime juvent in graviſſimis morbis, niſi tamen à docta & cauta manu adhibeantur, ſæpe inſigniter lædant: cum juxta Ovidium, *Nil proſit quod non lædere poſſit.* Id quod etiam de Medicamentis Mercurialibus veriſſimum eſt, utpote quæ cum noxa exhibita fuiſſe, plurima exempla hinc inde annotata, abunde docent. De noxa itaque ☿alium medicamentorum quædam proferemus, ut circa adhibitionem eorum caute mercari diſcamus, non eum in finem ac ſi illa explodere vellemus, cum revera Herculeorum morborum ſint Herculea medicamenta. Sed ut hiſce ſcopulis moſtratis illos in praxi caute declinare & ſanitatis naufragium vitare ſtudeamus. Æque enim neceſſarium mihi videtur nocumenta ſcire remediorum & cautelas, quam proficuos ipſorum effectus, cum Medicina ſit ſcientia juvantium & lædentium.

THES. II.

Et primo præmitto illam cautelam quam *Gabr. Clauderus C. N. C. dec. 2. anno* 5. *obſ.* 177. *p.* 358. producit. Medicum ſi aliis remediis finem ſuum aſſequi poteſt melius & tutius à ☿alibus abſtinere. Deinde ut certus ſit omnino de legitima præparatione. Niſi enim accuratiſſime tales præparationes fiant, ſatis eſt uſum Mercurialium relinquere, ſunt

enim

enim fere ſemper dubii effectus medicamenta, unde æque damnum ac auxilium accreſcere poteſt, idque quandoque cum famæ cauterio. Producit laudatus Clauderus Magni viri teſtimonium, & Chymiatri ſeculi noſtri primicerii; qui arcanæ ac genuinæ Mercurium præcipitandi ac figendi methodo avide inhianti hæc candide regerebat: Gloriari poſſum me inter vivos Chymicos eſſe ſeniorem (erat octogenarius) ſiquidem plusquam annos 50. ſedulus conſumſi in chymicis laboribus, & hæc primatis cujusdam ſumptibus, & numeroſa conſumpta pecunia, multa utilia obtinui, fruſtra itidem tentavi multa. In ſpecie aliquot mille thaleros impendi, in enucleando polymorpho iſto Mercurio, acquiſivi nonnulla, ſed impenſis neutiquam reſpondentia. Licet verſipellem ejus genium optime cognoverim. Proinde ea qua decet animi ingenuitate monitum te velim, ut caveas tibi diverſas ob cauſas ab infido & variabili iſto vertumno. Hoc teſtimonium ab artifice profectum in arte ſua verſatiſſimo etiam apud nos locum habere debet.

THES. III.

Effectus Mercurialium ſæpius anceps eſt, ita ut de determinato effectu certi eſſe non poſſimus an laudabilem vel ſiniſtrum ſit editurus. Hinc adminimum ſemper circumſpectus ſit Mercurialium uſus, contingit enim in ſcorbuticis, hypochondriacis, & aliis, ubi +do ⊖næ acres particulæ prædominium obtinent ut hic vertumnus Mercurius, ſub laudabili veſte latens veneni naturam induat & gra-

viſſimas in corpore turbas excitet, vix illis abſimiles, quæ à Mercurio ſublimato corroſivo proficiſcuntur. Convenientiſſimum hinc eſt, corpus antea bene præparare, humores acres contemperare, Mercurialia in minori doſi primitus exhibere, ipſisque corrigentia quædam addere.

THES. IV.

Nocet præcipue Mercurius cerebro, nervis & nervoſis partibus, adeo ut nervorum tonum maxime debilitet; hinc tremores inducuntur, hinc membra paralytica redduntur, hinc dentes vacillant. Experiuntur id ſuo damno ☉rifabri qui à vaporibus ☿ij tremoribus ſunt obnoxii. Ita Hoffmannus Comment. in Poter. quendam ex uſu ▽æ ☿ij ♎ti lypothimia & brachii contractura correptum refert. Notavit Guillem Arragoſius in epiſtola quadam apud Zvving. *faſc. diſſ. medicar. pag. mihi* 303. ſi improvide macilentis, debilibus & languidis Mercurialia adhibeantur, quod his nervos & alias omnes partes nervoſas ac ſolidas reſolvant & propriam ſubſtantiam colliquent. Addit, ita paucos videas unguento illo Mercuriali inunctos, quos nervorum contractio, patalyſis, tremor, continuus dolor & diri cruciatus & brevi tempore mors non ſubſequatur. Offenditur enim in macilentis corporibus tota ſubſtantia nervoſa ac demum ipſa oſſa ad medullam usque.

THES. V.

Exiſtimat Primeroſius lib. 4. de erroribus vulgi in medicina cap. 29. Mercurium ſanguinem coagulare,

lare; forſan ſuam ſententiam hauſit à frigiditate quam Mercurius ad tactum habet, cum tamen potius ſanguinem & ſerum viſcidum reſolvat. Refellit Primeroſii ſententiam Chriſt. Frid. Garmannus *C. N. C. dec.* I. *anno* I. *obſ.* 148. *pag.* 323. ubi præter autoritates aliorum ſcriptorum experimentum adducit in cane factum, dum ſemiunciam Mercurii vivi venæ crurali canis intruſit, accurate ligata vena nihil tamen mali inde canis ſenſit. Ex vivo tamen argento carpis applicato mortem ſecutam notat Olaus Borrichius *Act. Hafn. vol.* 5. *obſ.* 52. *pag.* 141. ubi vir Jlluſt. ex febre ardentiſſima maligna decumbens, ſpe celerioris ſanationis paſſus eſt agyrtam ſuas artes expromere, hic mirificus Roſcius replet duos pulvinos argento vivo currente, pulſibus utriusque carpi alligat, addito promiſſo, fore ut brevi calor ille febrilis extingueretur. Et vera præſagiit, nam extinctus calor p. n. nativum etiam totius corporis calorem ante exactas 24. horas extinxit. Aliud exemplum eidem Borrichio ſpectatum; Mercator arthridite & genuum debilitate cruciatus, in ptyaliſmo ſpem ſanitatis reponit. Haurit aliquot doſes ☿ij vitæ, unde ano & cato violentiſſime purgatus & ad ſputandum impulſus, omnibus viribus exuitur totus rigens & quavis glacie frigidior. Vocatus deprehendit manus ægri quaſi conglaciatas, pulſum nullum, aſthma difficile, ſolam rationem conſtantem, qui & eadem nocte vivere deſiit.

THES. VI.

Mercurialia plane non ſunt exhibenda iis ubi

virium

virium debilitas jam adeſt, tales enim hic Hercules facile proſterneret, in ſcorbuticis, cachecticis, & illis ubi antiquum viſcerum robur deficit, ibi vitalem ſanguinis balſamum jam antea debilem ſuffuratur. Videmus quantæ moleſtiæ devorandæ qui ſalivationem Mercurialem ſuſtinent, etiam opere rite & bene procedente, nihilominus viribus frangantur, doloribus continuis & vigiliis enerventur, corpore emacientur ut quandoq; cutis vix oſſibus hæreat, ut anxie terminum ſalivationis anhelent, ut ille quandoque longius ac par eſt protrahatur, ut finita tandem hac quaſi tortura plane debilitati & enervati, nonniſi diuturno tempore analepticis & nervinis vires deperditas recipiant, poſtea quidvis potius quam denuo hanc torturam ſubituri. Ita Mulier in hac civitate à nutrice male feriata lue ☿ea infecta, cum malum hoc latens (quippe talis ſuſpicio morbi in honeſtam matronam non cadebat) altiores radices diuturnitate temporis egiſſet, & aliud remedium quam ϴvatio non ſupereſſet, hac in mitiori gradu & cum maxima cautela adhibita, ſub finem ſalivationis virbus fatiſcentibus moriebatur.

THES. VII.

Ad noxia medicamenta certo reſpectu referri etiam poſſunt, illæ Panaceæ & medicamenta catholica, Thraſonicis elogiis quandoque exornata, quæ Panaceæ tanquam omnium morborum averruncæ tantum non in cœlum extolluntur, cum tamen ſæpe in tartarum detrudant. Horum enim Panacæiſtarum pulveres mercuriales illegitime ſunt

præ-

præparat, vel ad minimum non decenter fixati, adde quod plerumque compoſitionem & præparationem talismodi remediorum ſumme celent, ſibi ſolis tanquam, arcanum, ſummo ipſorum labore divinitus conceſſum nullo pretio redimendum reſervent. Præterquam enim quod omnino ſecurum & tutum non ſit, dare medicamenta incognita, de quorum ingredientibus & compoſitione nobis non conſtat, qua ratione enim Medicus Dogmaticus methodice morbis & cauſæ morbificæ remedia opponere queat, non video, cum ex cognito morbo & cognita cauſa morbifica, poſitis indicationibus curativis medicamentorum apparatus ſit depromendus, quod non niſi ex cognitis & Medico perſpectis remediis fieri ex arte poteſt. Manent enim talia dubii imo quandoque ſiniſtri effectus medicamenta, ut in tanta materiæ Medicæ benignioris ac tutioris farragine, ad ejusmodi incognita, dubia imo quandoque noxia confugere non neceſſe habeamus. Damna inde emergentia, hinc inde annotata proſtant. Joh. Georg. Greiſelius *C. N. C. dec.* 1. *ann.* 3. *obſerv.* 48. *pag.* 79. exemplum de ſe ipſo profert, qui pulverem catholicum tanquam Panaceam ipſi ab alio Medico inculcatum ægro exhibuit. Qui ſuccedentibus graviſſimis ſymptomatibus, tandem vix ex orci faucibus ægrum eripere potuit. Ubi accedens Medicum laudatorem hujus Medicinæ hoc reſponſi ab eo tulit: Periculum facit expertum Medicum. Quod tamen reſponſum in Medicum conſcientioſum vix cadit, ſed potius in Medicinæ ſpurium, experimenta per mortes facere non verentem. Hoc enim

Medicus ſemper obſervet. Ita cures ut non nóceas. Videatur Roſin. Lentilius *C. N. C. dec.* 3. *ann.* 5. *app. pag.* 105.

THES. VIII.

Si in aliquo remediorum genere certe in medicamentorum ☿alium præparatione, Medico ea adhibituro certo conſtare debet de legitima præparatione. Pro exemplo ſufficiat ſolum nobis ☿us dulcis, ubi hic exempla coacervare anguſtia paginarum non permittit, videri hic meretur Roſin. Lentibus *C. N. C dec.* 3. *ann.* 5. *app. pag.* 96. qui de eo ita loquitur. Quoties de ☿io dulci amiciſſimo mihi & penitus familiari remedio cogito, toties horrore profundor totus. Laudatiſſimum enim in ſe remedium, ſine quo propemodum Medicus eſſe nollem, tantas mihi tragœdias excitavit, quantas vel mente concipere quis haud facile poſſit, ſic ut hunc Draconem mitigatum omnino ſimus immitiſſimum experti &c. Tanti eſt legitima medicamenti præparatio, ita ut quandoque ægroti ſalus, & Medici fama à ſeduli vel incurioſi Pharmacopœi manu & labore dependeat.

THES. IX.

In Colico dolore & ileo, utut ſæpe ſit proficuus ☿ij uſus, in illo tamen caſu mânifeſtiſſime nocet, ſi oriatur ex deſcenſu unius inteſtini in alterius cavitatem, ſi nimirum ſuperior pars inteſtini deſcendat in inferiorem tunc exhibitus Mercurius manifeſte illum deſcenſum ſua ponderoſitate augebit

ma-

malumque exaſperabit, ut & in hoc caſu anceps ſit auxilium. Ita Joh Franc. *C. N. C. dec.* 2. *ann.* 5. *obſ.* 238. *pag.* 461. Mercurii vivi in colica ab hernia lethalem uſum adducit, ubi propinatis ℥iiij. vel V. ☿ij vivi, Mercurius ob gravitatem quidem deorſum tendebat, aſt prolapſum inteſtinum non modo non retraxit, potius id, ceu in loculum incurrens, magis protrudebat effectu miſerrimo, & tandem accedente gangræna & animi defectionibus lethali. Et J. L. Hannemann *C. N. C. dec.* 2. *ann.* 8. *obſerv.* 158. *pag.* 347. exemplum habet in contumaciſſima alvi obſtructione, propinatum fuiſſe ☿um ad ℥xj. cum ℥iiij ℴℴi amygdal. d. ſed ſine effectu ægra xvj. horis elapſis extincta, ê cadavere modo Mercurius effluxit & aperto thorace ☿ij portio in pulmonibus reperta.

THES. X.

In arthritide, cum partibus nervoſis & tendinoſis inimicus ſit ſæpe infauſte exhibitus eſt Mercurius. Exemplum refert Jo. Dolæus *C. N. C. dec.* 2. *ann.* *obſ.* 40. *pag.* 120. ubi in milite arthritide vaga laborante, ſalivatione inſtituta accedente gangræna omnium oris partium miſere obiit: ubi Luc. Schrœck in Scholio in arthridite imprimis vaga turgeſcentibus humoribus, nec corpore prius ſatis diſpoſito plenam eſſe periculi docet. In arthriticis paroxyſmis noxium potius, quam utilem judicat, Franc. d. l. Boë Sylv. *Pr. Med. app. Tr.* 8. §. 171. *& ſeqq.* De Podagra minus feliciter inunctione Mercuriali curata exemplum profert Jo. Georg. Laibius *C. N. C. dec.* 2. *ann.* 2. *obſ.* 157. *pag.* 362. ubi adhibito unguento ex ℴℴ laurino & ☿o vivo,

 totum

totum abdomen ad genua usque intenſiſſima inflammatione corripiebatur, cum rubris lituris hinc inde ad alias partes tendentibus, flavis, lividisque puſtulis circa ſcrotum parteſque adſitas, qui vix convenientibus adhibitis morti eripiebatur.

THES. XI.

Particulis ſuis mobilibus intima quævis penetrat, & ſic partibus nervoſis & reliquis adhærendo varias moleſtias introducit. Rarum eſt quod refert Joh. Paterſon Hain *C. N. C. dec.* 1. *ann.* 6. *obſ.* 176. *pag.* 238. argentum vivum in obſtructione pertinaciſſima ad ℥xx. aſſumtum per ſex dies in corpore detentum, demum absque noxa prodiiſſe. Georg. Heintk aliud exemplum habet *C. N. C. dec.* 2. *ann.* 4. *obſ.* 98. *pag.* 191. Mercurium ad ℥x. aſſumptum per 14. dies in corpore latuiſſe, muliere ſana, quæ his exactis in gynecæo ſurgens, totam hauſti ☿ij copiam excluſit, cum riſu adſtantium, neſcientium quid in pavimento ſe manifeſtaret. Ex mamma ♋ſa Mercurium ſtilaſſe ſenſim & ſatis magna copia, per laminam plumbeam ☿o oblinitam olim imbibitum, qui vicinas partes ſuo ſplendore inumbravit, imo ex ſcapulis integra cute exſudavit, recenſet Th. Bartholinus *C.* 1. *Hiſt.* 7. *pag.* 18. Hydrargirum admoto vulneri emplaſtro adhærentem notavit Jo. Rhodius *cent.* 3. *obſ.* 87. *p.* 197. Sic aurifabri & qui crebro ☿um tractant aut ejus fumum per os & alias vias attrahunt maximo damno experiuntur morbos nervos infeſtantes. Cardanus de ſubtilitate habet, aurifabrum Romæ, ſummos capitis dolores paſſum obiiſſe

in

in cujus aperti capitis cerebro plus quam ℔j. ☿ij reperta fuerit, ex vapore ejus hauſto ibique congelato. Item in fœminæ calvaria quæ fucis ex Mercurio quotidie uſa, & per biennium enormi capitis dolore fatigata fuerat in oſſe calvariæ ℥ij. ☿ij inventas fuiſſe. Sicuti ſi in loco clauſo exponatur aureum vas & Mercurius ſuppoſito △e evolare permittatur, totus mercurius qui in auras evanuiſſe putabatur, ſimulata fuga in aurei vaſis amplexibus hærere invenietur experientia Kircheri de arte magnetica, ſic non minus in evaporationibus, qui ab artificibus peraguntur, attrahitur in nares Mercurius. Unde idem concludit, cum Mercurius non raro in craniis in ſepulchris inveniatur, eſſe crania talium artificum, dum enim circa Mercurium multum ſunt occupati, non exiguam vaporis partem per nares excipiunt, qui in frigidis cerebri cellulis denuo congelaſcit, ut etiam poſt mortem tanquam in vaſculis perennet: conferatur Nic. Guilielm. Becker *C. N. C. dec.* 1. *ann.* 3. *obſ.* 81. *p.* 96.

THES. XII.

Cingulum Mercuriale externe incaute adhibitum maximas ſæpe turbas excitavit, qua de re potiſſimum videri poſſunt, Raimundus Mindererus Threnodia Medica cap. 19. ubi prolixe caſtigat empyricos, ſcabioſis audacter hoc applicantes, quod tetrum illud Mercurii vivi virus in corpus geſtantis ejaculentur & Philipp. Hochſtetterus *decad* 3. *caſ.* 7. damna illorum recenſet, qui cingulo iſto temere ad ſcabiem ſunt uſi. Ptyaliſmum fere lethalem à

cingulo Mercuriali annotavit Paulus Jalon *C. N. C. dec. 2. ann. 6. obſ.* 107. *pag.* 204. Lethale hoc cingulum nominat *Thom. Barthol. cent.* 3. *hiſt. 79. pag.* 156. ſi imbecilliores vel morbo vel ætate & cacochymici eo cingantur, unde ſedulo cavendum cenſet, ne neglectis præmittendis, impura corpora & enervia inungantur. Ubi de hujus cinguli uſu ulterius agit & exemplum ruſtici cujusdam profert, qui hoc cingulo diverſo ſucceſſu uſus, unde ſanitatem quidem obtinerunt, quosdam vero cacochymicos exitio eripere non potuit. Dan. Cruiger. *C. N. C. dec.* 2. *ann.* 4. *obſ.* 16. *pag.* 45. refert gemellos dimidium annum natos, ſubito extinctos, qui mane unguento ex butyro & ☿ij vivi ℥ij. confecto, in inguine dorſo & capite ſemel ſaltim fuerunt inuncti, atque eodem die alter circa noctem, alter vero ſubſequente mane è vita exceſſerunt, ambo convulſionibus epilepticis prius miſere excarnificati.

THES. XIII.

Externe mercurialia applicata graviſſimas ſæpe turbas excitant: notat Joh. Chriſt. Mentzelius *C. N. C. dec.* 3. *ann.* 5. *obſ.* 204. *pag.* 463. in impetigine applicata ▽a mercuriali ex calce viva & ☿io ⚖to linteis madefactis ambabus manibus & poſt duas horas reiterata, circa meridiem ſuperveniſſe lypothimias continuas, anxietatem præcordiorum, acutiſſimos ventriculi dolores, cum conatu vomendi, inteſtinorum tormina intollerabilia, cum teneſmo & copioſiſſima ſanguinis dejectione, ut omnes morituram crederent ſuperveniebat ſalivæ continuus ex ore effluxus, cum lin-

lingua humida undique ulceribus latis obſita, gingivæ ſanguinem cum dolore fundebant, quæ adhibitis cordialibus alexipharmacis, emollientibus anodynis ægre è cymba Charontis erepta fuit. Petrus Borellus *cent.* 2. *obſ.* 92. *pag.* 187. habet exemplum de quodam, qui dum ſcabiei pruritu moleſtatus, infuſione ſublimati corpus lavit, unde intra paucas horas veſicæ per totum corpus excitatæ & paulo poſt ſyncope & mors proxima fuerit, theriaca confectione Alkermes & aliis cardiacis curato.

THES. XIV.

Externe adhibitus Mercurius joci impaciens ſæpe fallaciam ſtruit: ex faucibus, ▽a mercuriali inconſulte tactis cœcitatem notavit Olaus Borrich. *Act. Hafn. vol.* 1. *obſ.* 76. *pag.* 147. in muliere ubi imperitus tyro, non expurgato corpore ▽a mercuriali fauces quotidie illevit, & hinc ulcera ad male fidam cicatricem perduxit, verum ſtagnans in glandulis faucium impurus humor, via præcluſa infelici metaſtaſi in utrumque ægræ oculum ſeſe violentius effudit, ut malum in funeſtam cœcitatem degeneraret, nec generoſis cederet remediis, ſubjungit hoc monitum, tanti eſt methodum in medendo vel ignorare vel negligere.

THES. XV.

Quæ hic de noxis mercurialium in paucis Theſibus tradidimus non eo collimant, ac ſi mercurialium uſum plane explodere vellemus, ſed ut exinde pateat, inter periculi plenas & acerbas ac tædioſas curationes, quæ in foro medico deprehenduntur,

pri-

primarium locum obtinere ☿um, ut omnino peritum circumſpectum & cautum Medicum requirat, imo omni vera circumſpectione adhibita, vix aliter quam periculoſum remedium appellare poſſumus. Et tamen videmus, quod dolendum, Mercurium in manus ſceleratorum, temerariorum & impoſtorum incidiſſe, qui tales curationes mercuriales non in Lue venerea tantum, ſed in aliis morbis graviſſimis temerario auſu imperiti adhibent, in ægrorum ſi non pernitiem, quod tamen ſæpe contigit, manifeſtum tamen damnum. Eſt enim Mercurius equo indomito ſimilis ſi in imperitas manus incidit.

THES. XVI.

Remedium contra noxas mercurialium cenſetur ☉um idque vel in ore dententum, vel medicamentis mercurialibus folia ☉i admixta vid. E. F. Schelhas *C. N. C. dec. 2. ann. 3. obſ.* 159. *pag.* 306. ♁um diaphoret; cujus peculiares effectus contra noxas ☿ij trinis exemplis probat Joh. Georg. Volckamer *C. N. C. dec. 2. ann. 2. obſ.* 190. *pag.* 421. Contra tremores membrorum à ☿io ortos commendat radicem fœniculi, helenii & bardanæ Hermannus in Cynoſura *pag.* 32. *decoctum rad. pimpin* ſaxifragiæ laudat Olaus Borrichius *Act. Hafn. vol* 2. *obſ.* 79. *pag.* 196.

F I N I S.